

УДК 008:341.24

ЗАСЛАВСЬКА Л.В., старший науковий співробітник наукового організаційного сектору Державної наукової установи «Інститут інформації, безпеки і права НАПрН України»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6951-2627>

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ВІДПОВІДНО ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС

DOI: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2025.3\(54\).340406](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2025.3(54).340406)

Анотація: У статті досліджено вимоги законодавства Європейського Союзу (ЄС) з питань інформаційної культури, цифрової грамотності та доступу до інформації. Дане дослідження охоплює ключові директиви, рекомендації, та інші нормативно-правові акти, які формують політику ЄС у сфері інформаційної культури. Особлива увага приділяється механізмам забезпечення прозорості, захисту персональних даних та розвитку цифрових компетентностей громадян.

Ключові слова: інформаційна культура, законодавство ЄС, цифрова грамотність, доступ до інформації, персональні дані.

Summary: The article explores the legislative requirements of the European Union (EU) concerning information culture, digital literacy, and access to information. This study covers key directives, recommendations, and other regulatory acts that shape the EU's policy in the field of information culture. Particular attention is given to mechanisms ensuring transparency, the protection of personal data, and the development of citizens' digital competencies.

Keywords: information culture, EU legislation, digital literacy, access to information, personal data

Постановка проблеми.

Сучасний розвиток цифрових технологій та стрімке зростання інформаційних потоків, вимагає від людини і суспільства високого рівня інформаційної культури та цифрової грамотності. У Європейському Союзі активно розробляються правові акти щодо регулювання доступу до інформації, захисту персональних даних та підвищення цифрових компетентностей громадян. Однак, існує низка викликів, пов'язаних із впровадженням цих документів у національне законодавство країн-членів ЄС, забезпеченням рівного доступу до цифрових ресурсів та ефективністю заходів з формування інформаційної культури.

Рекомендація 2006/962/ЄС визначає основні компетенції для навчання протягом усього життя, включаючи цифрову грамотність як необхідну навичку для сучасного громадянина. Директива (ЄС) 2019/1024 регулює питання відкритих даних та повторного використання інформації державного сектору, сприяючи прозорості та доступності інформації. Директива 2000/31/ЄС встановлює правові рамки для електронної комерції, що впливає на інформаційну культуру через регулювання онлайн-взаємодій. Рекомендація комісії (ЄС) 2021/1970 акцентує увагу на цифрових компетенціях та необхідності їхнього розвитку в умовах цифрової трансформації.

Дослідження цієї проблеми дозволить оцінити вплив нормативно-правових актів ЄС на інформаційну культуру людини і суспільства та визначити перспективи їхнього вдосконалення.

Метою статті є дослідження законодавства ЄС на предмет регулювання суспільних відносин суб'єктів інформаційної культури; як основні директиви та регламенти впливають на доступ до інформації, поширення та безпеку інформації; як розвиток технологій змінює правові рамки та які нові загрози виникають у сфері інформаційної культури.

Виклад основного матеріалу.

У законодавстві ЄС поняття “інформаційна культура” не є чітко визначеним у певному нормативно-правовому акті. Однак, концепція інформаційної культури досить часто розглядається в контексті цифрової грамотності, захисту даних та регулювання інформаційного простору. Розглянемо найбільш дотичні до нашого досліджуваного поняття нормативно-правові акти ЄС.

У Рекомендації 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) “Про основні компетенції для навчання протягом усього життя” [1] до вказаних компетенцій віднесено вміння працювати з цифровими носіями, які передбачають впевнене та критичне використання Технологій інформаційного суспільства (ТІС) для роботи, відпочинку та спілкування. Основні навички у ТІС – це використання комп'ютерів для пошуку, оцінки, зберігання, поширення, представлення та обміну інформацією, та для спілкування і участі в роботі об'єднаних мереж через Інтернет.

Зокрема, визначено, що вміння роботи з цифровими носіями вимагають ґрунтовного розуміння та знання природи, ролі та можливостей ТІС як в особистому і соціальному житті, так і на роботі. Це включає використання комп'ютерів для електронної обробки тексту, електронних таблиць, баз даних, зберігання та керування інформацією, а також розуміння можливостей та потенційних небезпек Інтернету і спілкування за допомогою електронних засобів масової інформації (електронної пошти, сервісних програм) для роботи, відпочинку, поділу інформацією та роботи у об'єднаних мережах, для навчання та дослідження. Особам також необхідно розуміти, як ТІС можуть допомагати у творчості та інноваціях, розбиратись у достовірності та надійності доступної інформації, а також у правових та етичних принципах інтерактивного використання ТІС. Необхідні навички включають здатність до пошуку, збирання та обробки інформації, критичного та систематичного її використання, оцінки її значимості та здатність розрізняти реальність від віртуальної реальності, при вмінні її пов'язати. Користувачам необхідно добре вправлятися з інструментами для переробки, презентації та розумінням комплексної інформації та бути здатними отримати доступ, знайти та скористатись послугами Інтернет-служб. Також їм необхідно вміти використовувати ТІС для допомоги у критичному мисленні, творчості та інноваціях. Використання ТІС вимагає критичне та осмислене ставлення до доступної інформації та відповідальне застосування інтерактивних засобів масової інформації. Інтерес до роботи співтовариств та мереж з культурних, соціальних та/або професійних міркувань також важливий для цієї компетенції.

Слід відзначити, що вміння працювати з цифровими носіями не замінює собою інші компетенції для навчання протягом життя. Ці вміння, зокрема, мають поєднуватися з компетенціями, у сфері навчання заради здобуття знань (отриманням, обробкою та засвоєнням нових знань і навичок, пошуком та використанням настанов, здібностями до кількісного мислення та навичками використання ТІС, необхідних для подальшого навчання); у сфері культури (знання місцевого, державного та європейського культурного спадку та його місця у світі); у сфері розвитку ініціативності та практичності (можливість визначити наявні можливості для особистого життя, професійної та/або ділової діяльності), а також вміння оцінити “загальну картину”

середовища, в якому живуть та працюють люди, наприклад, широке розуміння загальних принципів економіки, та визначити можливості і труднощі роботодавця чи організації. Проаналізувавши вказані компетенції, бачимо що вони враховують всі рівні інформаційної культури, а їх структурування дає змогу визначити проблемні сфери розвитку інформаційної культури в певній державі та визначити шляхи подолання вказаних проблем.

Однією із головних функцій інформаційної культури є гуманістична функція, тобто та що передбачає охорону й захист законних прав та інтересів громадян. Таким чином Директива (ЄС) 2019/1024 Європейського парламенту та ради від 20 червня 2019 року “Про відкриті дані та повторне використання інформації державного сектору” [2] якраз містить положення щодо доступу, захисту, правильного поведіння, розповсюдження інформації, захисту персональних даних, дослідницьких даних та ін.

У пункті 5 Преамбули згаданої Директиви йдеться про те, що доступ до інформації є фундаментальним правом. “Хартія основоположних прав Європейського Союзу” [3] передбачає, що кожна людина має право на свободу вираження поглядів, включаючи свободу дотримуватись своїх поглядів, отримувати та поширювати інформацію та ідеї без втручання з боку державної влади та незалежно від державних кордонів. Стаття 8 Хартії гарантує право на захист персональних даних і передбачає, що такі дані повинні оброблятися справедливо для визначених цілей і на основі згоди відповідної особи або на іншій законній основі, встановленій законом, та підлягати контролю з боку незалежного органу.

Пункт 8 Преамбули Директиви містить положення щодо інформаційних відносин у державному секторі. В ньому йдеться про те що “Державний сектор у державах-членах збирає, виробляє, відтворює та поширює широкий спектр інформації в багатьох сферах діяльності, таких як соціальна, політична, економічна, правова, географічна, екологічна, метеорологічна, сейсмічна, туристична, бізнес, патентна та освітня сфери. Документи, створені органами виконавчої, законодавчої чи судової влади державного сектору, становлять величезний, різноманітний і цінний фонд ресурсів, які можуть принести користь суспільству. Надання цієї інформації, яка включає динамічні дані, у загальноживаному електронному форматі дозволяє громадянам та юридичним особам знаходити нові способи їх використання та створювати нові, інноваційні продукти та послуги. Держави-члени та органи державного сектору можуть отримати вигоду від відповідних фондів і програм Союзу та отримати відповідну фінансову підтримку, забезпечуючи широке використання цифрових технологій або цифрову трансформацію державного управління та державних послуг у своїх зусиллях зробити дані легко доступними для повторного використання” [2].

Даний нормативно-правовий акт містить вказівки щодо значимості та правильного поведіння з інформацією державного сектору, оскільки вона є надзвичайним джерелом даних, які можуть сприяти вдосконаленню внутрішнього ринку та розробці нових програм для споживачів і юридичних осіб.

“Інтелектуальне використання даних, включаючи їх обробку за допомогою додатків штучного інтелекту, може мати трансформаційний вплив на всі сектори економіки” [2].

У пункті 10 Преамбули Директиви йдеться про ризики повторного використання існуючих документів, що знаходяться в органах державного сектору держав-членів. Ці ризики пов’язані з розвитком швидких темпів технологічної революції: це і постійний розвиток технологій для аналізу, використання та обробки даних, таких як машинне навчання, штучний інтелект та Інтернет речей. Правила щодо повторного використання

інформації державного сектору періодично змінюються, але не завжди встигають за цими швидкими змінами, і, як наслідок, економічні та соціальні можливості, які пропонує повторне використання публічних даних, ризикують бути втраченими.

В пункті 23 Преамбули Директиви йдеться про “зобов’язання для держав-членів зробити всі наявні документи придатними для повторного використання, якщо доступ не обмежено або виключено відповідно до національних правил щодо доступу до документів або інших винятків, викладених у цій Директиві”. У Статті 42 Хартії [3] про право доступу до документів, визнається право будь-якого громадянина Європейського Союзу та будь-якої фізичної чи юридичної особи, яка проживає або має зареєстрований офіс у державі-члені, мати доступ до документів, якими володіє Європейський Парламент, Рада та Комісія. Йдеться про те, що слід заохочувати органи державного сектору надавати для повторного використання будь-які документи, якими вони володіють.

В даній Директиві також приділена увага дослідницьким даним. Так пункт 28 Преамбули Директиви встановлює “зобов’язання для держав-членів прийняти політику відкритого доступу щодо дослідницьких даних, що фінансуються державою, і гарантувати, що така політика впроваджується всіма дослідницькими організаціями та організаціями, що фінансують дослідження”. “Згідно з національною політикою відкритого доступу, державні дослідницькі дані мають бути відкритими як варіант за замовчуванням. Однак у цьому контексті слід належним чином враховувати занепокоєння щодо конфіденційності, захисту персональних даних, національної безпеки, законних комерційних інтересів, таких як комерційна таємниця, і прав інтелектуальної власності третіх сторін відповідно до принципу “наскільки відкрито, наскільки це необхідно”. Крім того, ця Директива не повинна охоплювати дані досліджень, доступ до яких виключено з міркувань національної безпеки, оборони чи громадської безпеки” [2].

Слід також звернути увагу на деякі позиції статей згаданої раніше Хартії основоположних прав Європейського союзу. Так, Стаття 10 гарантує, що “кожна людина має право на свободу думки, совісті та релігії” [3]. Це право включає свободу змінювати релігію чи переконання та свободу, як одноосібно, так і спільно з іншими, публічно чи приватно, сповідувати релігію чи переконання у богослужінні, навчанні, практиці та обрядах. Стаття 11 визначає, що “кожна людина має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх переконань, а також отримувати й поширювати інформацію та ідеї без втручання з боку державної влади та незалежно від кордонів. Свобода та плюралізм засобів масової інформації повинні поважатися”. У Статті 14 “Право на освіту” йдеться про доступність для кожного професійної та безперервної підготовки. У Статті 22 йдеться про те, що “Союз поважатиме культурне, релігійне та мовне розмаїття”. Таким чином вказана Хартія гарантує права та свободи у вільному вираженні поглядів, переконань, поширенні інформації, віросповіданні, культурі, що є також основоположними поняттями до нашого досліджуваного поняття про інформаційну культуру.

Щодо культури в Інтернет доцільно розглянути положення Регламенту (ЄС) 2022/2065 Європейського Парламенту та Ради від 19 жовтня 2022 року про єдиний ринок цифрових послуг та внесення змін до Директиви 2000/31/ЄС (Закон про цифрові послуги) [4]. В Законі про цифрові послуги (Digital Services Act, DSA) йдеться про протидію поширенню шкідливого контенту: популярні інтернет-платформи повинні видаляти шкідливу інформацію, зокрема дезінформацію та мову ворожнечі, в протилежному випадку їм доведеться сплатити штраф. Вказаний правовий акт є одним

із найважливіших у сфері захисту цифрового простору від поширення незаконного контенту та захисту основних прав користувачів.

Цей акт має на меті захистити базові права людини, зокрема права на приватність і свободу слова, а також безпеку користувачів інтернету і забезпечити протидію поширенню шкідливого контенту, який порушує закон або правила певної платформи, наприклад пропаганда геноциду чи анорексії тощо.

Наразі новий закон стосується 19 великих платформ, зокрема восьми соцмереж (Facebook, TikTok, X, раніше відома як Twitter, YouTube, Instagram, LinkedIn, Pinterest і Snapchat), п'яти онлайн-магазинів (Amazon, Booking.com, китайський AliExpress і німецький Zalando), магазинів застосунків Google Play та App Store, пошуковиків Google і Bing, а також сервісів Google Maps і Wikipedia. Пізніше до списку можуть бути додані інші ресурси [5].

Таким чином, платформи запроваджують нові функції, які допоможуть користувачам позначати незаконний контент та сумнівну продукцію, а компанії в свою чергу, будуть зобов'язані швидко видаляти такі матеріали.

Так, Facebook та Instagram роблять доступнішими свої інструменти для скарг; Amazon відкриває новий канал для повідомлень про підозрілі товари. TikTok запровадив додаткові опції для скарг на відео, зокрема мову ворожнечі, цькування й шахрайство – такі скарги розглядатиме спеціальна команда експертів. Google працює над “прозорістю” свого процесу модерації й пропонує різні канали для зв'язку з компанією. Закон про цифрові послуги передбачає, що Google і решта платформ мають розголошувати більше інформації про те, чому було видалено той чи інший допис. Facebook, Instagram, TikTok і Snapchat також даватимуть користувачам можливість вимкнути автоматичний алгоритм рекомендацій відео чи дописів на основі їхніх профілів [5].

Слід зазначити, що в пунктах 69 та 95 Закону про цифрові послуги йдеться про заборону таргетованої реклами вразливим категоріям населення, зокрема дітям, оскільки це може мати особливо серйозні негативні наслідки. Тому платформи Snapchat, TikTok, Google і YouTube від Alphabet, а також Instagram і Facebook від Meta перестануть показувати таргетовану рекламу користувачам підліткового віку.

Відповідно до нових правил, онлайн-платформи, які доступні дітям, повинні захищати конфіденційність та їх безпеку, а також їхнє психічне та фізичне благополуччя, наприклад, шляхом спеціальних налаштувань конфіденційності та безпеки за замовчуванням. Онлайн-платформи можуть запроваджувати заходи перевірки віку, щоб контролювати, хто може отримати доступ до їхніх послуг, батьківський контроль, щоб батьки та опікуни могли допомогти захистити своїх дітей від ризику впливу шкідливого вмісту, а також інструменти, за допомогою яких користувачі можуть повідомити про порушення або отримати підтримку [6].

Wikipedia також змінює деякі правила, щоб показувати більше інформації про “проблематичних користувачів і контент”; ці зміни діятимуть не лише в Європі, але й “у всьому світі”, заявила Wikimedia Foundation [5].

Цей Регламент є обов'язковим та застосовується з лютого 2024 року, а деякі його статті з 2022 року, у повному обсязі та безпосередньо запроваджений в усіх державах-членах ЄС. Положення цього Закону стосується тих ресурсів, чия відвідуваність на місяць становить понад 10% населення ЄС і, відповідно, має значний вплив на аудиторію.

Оскільки процес цифрових трансформацій на сьогодні поглинув більшу частину людства, а суспільні відносини дедалі більше переходять у цифрове середовище, слід

розглянути положення такого законодавчого акту ЄС, як Директива про аудіовізуальні медіапослуги (AVMSD) [7]. Питання дотримання положень інформаційної культури в інтернет просторі актуальне сьогодні як ніколи раніше. Згадана Директива встановлює правила для платформ спільного доступу до відео, таких як YouTube, включаючи вимоги щодо реклами, захисту користувачів та контентних обмежень. AVMSD визнає набір основних суспільних цінностей, що застосовуються до всіх аудіовізуальних медіапослуг, таких як збереження людської гідності, захист неповнолітніх та заборона мови ворожнечі.

Відповідно до пункту 18 Преамбули AVMSD аудіовізуальні медіапослуги не повинні містити публічних провокацій до вчинення терористичного злочину. У 19 пункті Преамбули йдеться про те, що глядачі, включаючи батьків та неповнолітніх, повинні мати можливість приймати обґрунтовані рішення щодо контенту для перегляду, необхідно, щоб постачальники медіапослуг надавали достатню інформацію про контент, який може негативно вплинути на фізичний, розумовий чи моральний розвиток неповнолітніх. Це можна зробити, наприклад, за допомогою системи дескрипторів контенту, акустичного попередження, візуального символу або будь-яких інших засобів, що описують характер контенту. В пунктах 20, 21 Преамбули AVMSD йдеться про підвищення рівня захисту неповнолітніх та особливого захисту щодо обробки їх персональних даних. “Найбільш шкідливий контент, який може зашкодити фізичному, психічному або моральному розвитку неповнолітніх, але не обов’язково є кримінальним злочином, повинен підлягати найсуворішим заходам, таким як шифрування та ефективний батьківський контроль, без шкоди для прийняття державами-членами суворіших заходів” [7].

Дотичним до досліджуваного поняття інформаційної культури є такий нормативно-правовий акт як Рекомендація комісії (ЄС) 2021/1970 про спільний європейський простір даних для культурної спадщини від 10 листопада 2021 року [8].

“Пандемія COVID-19 виявила сильні та вразливі сторони сектору культурної спадщини, а також необхідність прискорення його цифрової трансформації для максимального використання наданих можливостей. Багато культурних установ зазнали значних фінансових збитків або були змушені закритися. Тим не менш, попри фінансові труднощі, спричинені пандемією, багатьом з них вдалося зберегти або навіть розширити свою аудиторію, розширивши свої цифрові послуги” - йдеться у пункті 3 Преамбули Рекомендацій [8].

Ця Рекомендація закликає держави-члени ЄС до трансформації сектора культурної спадщини. Розвиток передових цифрових технологій, таких як 3D-візуалізація, машинне навчання, штучний інтелект, хмарні обчислення, технології обробки даних, віртуальна та доповнена реальність, відкриває нові можливості для оцифрування даних, цифрового збереження та онлайн-доступу. Передові цифрові технології дозволяють створювати інноваційні форми художньої творчості, водночас відкриваючи нові способи цифрової взаємодії та насолоди культурним контентом.

До 2030 року держави-члени ЄС мають на меті оцифрувати у 3D усі пам’ятки та місця, що перебувають під загрозою, та 50% тих, які є найбільш відвідуваними пам’ятками культурної спадщини. “Під час планування оцифрування держави-члени та установи культурної спадщини повинні застосовувати цілісний підхід. Такий підхід повинен, наприклад, враховувати мету оцифрування, цільові групи користувачів, найвищу доступну якість, цифрове збереження оцифрованих об’єктів культурної спадщини, включаючи такі аспекти, як формати, зберігання, майбутні міграції, постійне обслуговування та необхідні довгострокові фінансові та кадрові ресурси” [8].

Також в п. 15 Преамбули даної Рекомендації йде мова про розрив у цифрових навичках, оскільки багато фахівців не мають необхідного рівня цифрових знань, необхідних на робочому місці в секторі культурної спадщини. Як приклад, такі труднощі властиві для малих установ (музеїв - наприклад) у використанні передових технологій, таких як 3D або штучний інтелект. Тому, відповідно до Європейської програми, Пакту за навички [9], держави-члени повинні встановити конкретні цілі щодо підвищення кваліфікації або перекваліфікації фахівців у сфері культурної спадщини.

Під час оцифрування та обміну культурною спадщиною, установи культурної спадщини стикалися з різними перешкодами, пов'язаними з авторським правом, наприклад витрати, пов'язані з отриманням прав, відсутність достатньої експертизи в галузі авторського права серед фахівців з культурної спадщини, обмеження транскордонної співпраці між установами. Тому на рівні ЄС було вжито конкретних заходів для вирішення таких проблем. Наприклад, Директива (ЄС) 2019/790 Європейського Парламенту та Ради [10] про авторське право та суміжні права на єдиному цифровому ринку визначає різні положення, що модернізують систему авторського права, яка регулює діяльність установ культурної спадщини в цифровому середовищі.

Ця Директива відіграє неабияку роль в дослідженні явища інформаційної культури в процесі цифрових трансформацій суспільства. Вона спрямована на адаптацію законодавства до сучасних цифрових реалій та забезпечення справедливого балансу між правовласниками, платформами та користувачами.

Основні положення директиви це: запровадження нових правил для онлайн-платформ, які зберігають та поширюють контент, завантажений користувачами; забезпечення більшої прозорості договорів авторів і виконавців; сприяння використанню контенту, що є суспільним надбанням; встановлення механізму відкликання прав, переданих на ексклюзивній основі; спрощення ліцензування творів, які більше не доступні в комерційному обігу; захист прав видавців, зокрема щодо використання їхніх матеріалів у цифровому середовищі.

Так, у ст.ст. 8–10 Директиви передбачений правовий режим для творів або інших об'єктів, які вибули з комерційного обігу. Введення поняття *out of commerce works* спрямоване на створення механізмів для збереження та доступу до цих творів у цифровому форматі, особливо для цілей охорони культурної спадщини, навчання та досліджень. Твір чи інший об'єкт вважаються некомерційним, якщо після докладання розумних зусиль можна добросовісно припустити, що об'єкт не є доступним громадськості через загальноновживані комерційні канали.

Як зазначається в параграфі 30 Преамбули Директиви, іноді отримати попередній дозвіл правоволоділців на деякі твори може бути дуже складно, наприклад, через вік творів чи інших об'єктів, їхню обмежену комерційну вартість або тому, що вони не були призначені для комерційного використання чи ніколи не використовувалися в комерційних цілях. Так виникає необхідність передбачити заходи для сприяння певним видам використання, зокрема оцифрування та поширення, некомерційних творів чи інших об'єктів, які постійно перебувають у колекціях установ зі збереження культурної спадщини (музеїв, архівів, бібліотек) [11].

Висновки

Дослідження законодавства Європейського Союзу у сфері інформаційної культури свідчить про комплексний та всебічний підхід до регулювання цифрового середовища, доступу до інформації та захисту прав громадян. Європейські нормативно-правові акти

спрямовані на розвиток цифрової грамотності, забезпечення відкритості даних, боротьбу з дезінформацією, незаконним контентом, порушеннями прав інтелектуальної власності та створення безпечного інформаційного простору. Особлива увага приділяється регулюванню цифрових платформ та медіапослуг, а також підтримці освітніх ініціатив, які формують критичне мислення та відповідальне ставлення до інформації. Такі законодавчі механізми сприяють побудові суспільства знань, де технології використовуються на благо розвитку демократичних процесів та захисту основоположних прав і свобод громадян. Таким чином, правове поле ЄС у сфері інформаційної культури не лише відображає сучасні виклики цифрової ери, але й закладає основи для майбутнього розвитку інклюзивного та прозорого інформаційного простору. Загалом, досліджені правові акти ЄС у сфері інформаційної культури містять регуляторні функції для людини, суспільства і держави, визначають перспективи для їхнього вдосконалення та потребують врахування в контексті євроінтеграції України.

Використана література

1. Про основні компетенції для навчання протягом усього життя: рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) від 18.12.2006. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_975/conv (дата звернення 03.06.2025 р.)
2. Directive (EU) 2019/1024 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on open data and the re-use of public sector information (recast) URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019L1024&qid=1745757174989> (дата звернення 03.06.2025 р.)
3. Charter of Fundamental Rights of the European Union URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12016P%2FTXT&qid=1746613939063> (дата звернення 03.06.2025 р.)
4. Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a Single Market For Digital Services and amending Directive 2000/31/EC (Digital Services Act) (Text with EEA relevance) URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022R2065> (дата звернення 03.06.2025 р.)
5. В ЄС почнуть штрафувати інтернет-платформи, які не видалятимуть шкідливий контент URL: <https://zmina.info/news/v-yes-pochnut-shtrafuvaty-internet-platformy-yaki-ne-vydalyatymut-shkidlyvyj-kontent/> (дата звернення 03.06.2025 р.)
6. The impact of the Digital Services Act on digital platforms URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/dsa-impact-platforms#share> (дата звернення 03.06.2025 р.)
7. Directive (EU) 2018/1808 of the European Parliament and of the Council of 14 November 2018 amending Directive 2010/13/EU on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the provision of audiovisual media services (Audiovisual Media Services Directive) in view of changing market realities. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32018L1808> (дата звернення 02.06.2025 р.)
8. Commission Recommendation (EU) 2021/1970 of 10 November 2021 on a common European data space for cultural heritage URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021H1970&qid=1747126075544> (дата звернення 02.06.2025 р.)
9. Pact for skills URL: https://pact-for-skills.ec.europa.eu/index_en (дата звернення 03.06.2025 р.)
10. Directive (EU) 2019/790 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on copyright and related rights in the Digital Single Market and amending Directives 96/9/EC and 2001/29/EC URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32019L0790> (дата звернення 03.06.2025 р.)

11. У напрямку ЄС: законодавчі зміни України з авторського права URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/u-napryamku-es-zakonodavchi-zmini-ukrayini-z-avtorskogo-prava.html>
(дата звернення 03.06.2025 р.)

~~~~~ * * * ~~~~~